

ว่านสี่ทิศพันธุ์วาวิ 06

ผู้ยื่นขอขึ้นทะเบียน

ชื่อ-สกุล   กรมวิชาการเกษตร
ที่อยู่   50 ถ.พหลโยธิน ลาดยาว จตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์   02 579 0151

แหล่งที่มาและประวัติ

ว่านสี่ทิศพันธุ์วาวิ 06 ได้รับการปรับปรุงพันธุ์ที่ แปลงปรับปรุงพันธุ์ว่านสี่ทิศ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรที่สูงเชียงราย และมีประวัติของพันธุ์ ดังนี้

ปี พ.ศ. 2529 ข 2534 นักวิชาการเกษตรจากศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรที่สูงเชียงรายได้รวบรวมพันธุ์จากประเทศเนเธอร์แลนด์ จำนวน 7 พันธุ์ ปรับปรุงพันธุ์โดยการผสมเปิด

ปี พ.ศ. 2535-2536 ได้ทำการเพาะเมล็ดจากการผสมเปิดของพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ มี 3 สี คือ ดอกสีแดง ดอกสีขาว และดอกสีชมพู

ปี พ.ศ. 2537-2537 คัดเลือกสายพันธุ์ว่านสี่ทิศจากการเพาะเมล็ด โดยแยกสายพันธุ์ที่มีลักษณะสีเด่น แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มดอกสีแดงและกลุ่มดอกสีขาว จำนวน 10 สายพันธุ์

ปี พ.ศ. 2538-2540 ปลูกขยายหัวพันธุ์ที่คัดเลือกไว้ จำนวน 10 สายพันธุ์

ปี พ.ศ. 2541-2545 นำพันธุ์ที่คัดเลือกไว้ 10 สายพันธุ์ มาเปรียบเทียบ ได้แก่ กลุ่มพันธุ์สีแดง จำนวน 6 สายพันธุ์ (วาวิ 01-วาวิ 06) และกลุ่มพันธุ์สีขาว จำนวน 4 สายพันธุ์ (ดอยช้าง 01-ดอยช้าง 04) ได้สายพันธุ์เด่น จำนวน 4 สายพันธุ์ คือ วาวิ 05 วาวิ 06 ดอยช้าง 02 และดอยช้าง 04

ปี พ.ศ. 2546-2549 ปลูกขยายหัวพันธุ์ของสายพันธุ์เด่นที่คัดเลือกได้ทั้ง 4 สายพันธุ์

ปี พ.ศ. 2550-2551 นำว่านสี่ทิศทั้ง 4 สายพันธุ์ มาเปรียบเทียบกับพันธุ์การค้า คือ พันธุ์ Red Lion ซึ่งเป็นที่นิยมในปัจจุบันเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกลักษณะเด่น วางแผนการตลาดแบบ RCBC มี 5 กรรมวิธี กรรมวิธีละ 5 ซ้ำๆ ละ 100 หัว โดยใช้หัวพันธุ์ว่านสี่ทิศขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่ต่ำกว่า 8 เซนติเมตร ระยะปลูกระหว่างแถว x ระยะห่างระหว่างต้น เท่ากับ 70 x 70 เซนติเมตร ซึ่งผลการศึกษาลักษณะทางสัณฐานวิทยาของว่านสี่ทิศแต่ละสายพันธุ์ และการศึกษาความพึงพอใจว่านสี่ทิศแต่ละสายพันธุ์ สามารถคัดเลือกสายพันธุ์ว่านสี่ทิศดีเด่น คือ วาวิ 06 และขอเสนอเป็นพันธุ์แนะนำของกรมวิชาการเกษตร

ปี พ.ศ. 2552-2553 นำสายพันธุ์ว่านสี่ทิศดีเด่นทั้ง 4 สายพันธุ์ ขยายหัวพันธุ์เพื่อเตรียมให้กับกลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการไม้ดอก และจัดทำเอกสารเผยแพร่การปลูกว่านสี่ทิศ หรือเป็นพันธุ์ใช้ปรับปรุงพันธุ์ต่อไป

ปี พ.ศ. 2554 ขอเสนอรับรองพันธุ์ว่านสี่ทิศ คือ สายพันธุ์วาวิ 06 ณ กรมวิชาการเกษตร กรุงเทพมหานคร

ลักษณะประจำพันธุ์ทางพฤกษศาสตร์

ชนิดพืช	ว่านสีทิว ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Hippeastrum johnsonii</i> Bury วงศ์ AMARYLLIDACEAE
ประเภท	ไม้ดอกประเภทหัว
ราก/หัว	<p>รากเป็นระบบรากฝอย รากเจริญออกมาจากฐานของหัว มีลักษณะกลมและเรียวยาวไปทางปลาย บริเวณปลายรากแตกแขนง รากที่มีอายุน้อยมีสีขาว และเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเมื่อมีอายุมากขึ้น</p> <p>รูปร่างของหัวกลม ขนาดของหัวใหญ่ปานกลาง กว้าง 8 เซนติเมตร ยาว 6 เซนติเมตร สีขาวออกเขียว เป็นหัวใต้ดินแบบ tunicate bulb ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ลำต้นใต้ดินซึ่งแปรรูปเป็นฐานหัว และกาบใบ (bulb scale) ซึ่งเป็นโคนใบแปรรูปทำหน้าที่เก็บสะสมอาหาร กาบใบมีสีขาวเชื่อมติดกันเป็นวงรีซ้อนกันเป็นชั้นบนฐานหัว การขยายตัวของกาบใบทำให้รูปร่างของหัวมีลักษณะกลม กาบใบชั้นนอกสุดแปรรูปเป็นกาบใบแห้ง (tunic) มีลักษณะคล้ายเยื่อกระดาษ ทำหน้าที่ลดการคายน้ำของเนื้อเยื่อภายในหัวและป้องกันอันตรายจากภายนอก บนฐานของหัวมีตาแทรกอยู่ระหว่างกาบใบ สลับกับการเรียงตัวของใบ ตายอดเป็นตาใบ ตาข้างด้านในบางตาเป็นตาดอก ตาเหล่านี้ปรากฏที่ซอกของกาบใบทุกวงที่ 4 นับจากตาดอกแรก ทุกกาบใบมีตาดอกและเป็นกาบใบที่เจริญไม่เต็มวง โดยที่ส่วนโคนของกาบใบไม่เชื่อมติดกัน</p>
ต้น	ลำต้นของว่านสีทิวเป็นลำต้นใต้ดินแปรรูป มีปล้องสั้นมากอัดแน่นอยู่ที่บริเวณส่วนล่างของหัว เรียกว่า ฐานหัว (basal plate)
ใบ	ใบเป็นใบเดี่ยว เรียงตัวแบบสลับ มีรูปร่างยาวรีกว้างเป็นรูปหอก ขอบใบเรียบขอบใบบาง ฐานใบสอบเรียว แผ่นใบหนาปานกลาง ปลายใบเรียวแหลม มีเส้นกลางใบขนาดใหญ่ 1 เส้น ขนาดตามความยาวของใบ บริเวณโคนใบพับงอเข้าหากันจนถึงกลางใบและแผ่ออกเป็นแผ่นแบนบริเวณปลายใบ ใบมีลักษณะอวบน้ำ สีเขียวอ่อน กว้าง 3 เซนติเมตร ยาว 39 เซนติเมตร จำนวน 4 ใบ
ดอก/ช่อดอก	<p>ช่อดอกเป็นช่อซี่ร่ม มีจำนวน 2-4 ก้านช่อดอก มีลักษณะอวบน้ำตรงกลางกลวง สีเขียวอ่อนความยาวก้านดอก 46 เซนติเมตร ระยะดอกตูมมีกาบรองดอก จำนวน 2 กลีบ ก้านดอกย่อยกลม สีเขียว โคนก้านดอกย่อยแต่ละต้นมีใบประดับย่อยขนาดเล็ก จำนวน 1 กลีบ ดอกเป็นดอกสมบูรณ์เพศ รูปแตร ดอกกว้าง 18 เซนติเมตร ยาว 14 เซนติเมตร กลีบดอก จำนวน 6 กลีบ โคนกลีบเชื่อมกันเป็นหลอดปลายกลีบแยกออกจากกัน กลีบดอกแบ่งออกเป็น 2 ชั้น ๆ ละ 3 กลีบ โดยกลีบดอกชั้นนอกมีจำนวน 3 กลีบ ประกอบด้วย กลีบดอกด้านบน จำนวน 1 กลีบ รูปไข่หรือรูปช้อน โคนกลีบสีเขียว สอบเรียว กลางกลีบสีขาว ปลายกลีบสีแดง มีเส้นสีแดงแซมปลายเส้นแตกแขนง จำนวน 2 กลุ่ม ๆ ละ 10-11 เส้น เรียงตามความยาวของกลีบ และกลีบดอกด้านข้าง จำนวน 2 กลีบ รูปไข่หรือช้อน โคนกลีบสีเขียว สอบเรียว กลางกลีบสีขาว ปลายกลีบสีแดง มีเส้นสี</p>

แดงเข้มปลายเส้นแตกแขนง จำนวน 2 กลุ่ม ๆ ละ 10-11 เส้น เรียงตามความยาวของกลีบ สำหรับกลีบดอกชั้นในมีจำนวน 3 กลีบ ขนาดเล็กกว่ากลีบชั้นนอก ประกอบด้วยกลีบดอกด้านข้าง จำนวน 2 กลีบ รูปรีหรือรูปซ็อน โคนกลีบสีเขียว สอเขียว กลางกลีบสีขาว ปลายกลีบสีแดง มีเส้นสีแดงเข้มปลายแตกแขนง จำนวน 2 กลุ่ม ๆ ละ 6 เส้น เรียงตามความยาวของกลีบ และกลีบดอกด้านล่าง จำนวน 1 กลีบ รูปรี โคนกลีบสีเขียว สอเขียว กลางกลีบสีขาว ปลายกลีบสีแดงและแหลม มีเส้นแดงเข้มปลายเส้นแตกแขนงเรียงตามความยาวของกลีบดอก เกสรตัวผู้มีจำนวน 6 อัน ก้านชูเกสรเชื่อมติดกับบริเวณโคน เกสรเพศเมียมีจำนวน 1 อัน ปลายเกสรแยกเป็น 3 แฉก ก้านชูเกสรเพศเมียยาวกว่าก้านชูเกสรเพศผู้ รังไข่อยู่ต่ำกว่าส่วนประกอบอื่นของดอก มีช่องว่างภายในรังไข่ จำนวน 3 ช่อง ในแต่ละช่องมีออวูลเรียงติดกับผนังรังไข่เป็น 2 แถว

ผล/ฝัก

เมื่อกลีบดอกโรยจะติดเป็นฝักมีลักษณะกลม 3 พลู สีของฝักมีสีเขียว เมื่อแก่จะสีดำ

เมล็ด

เมล็ดมีรูปร่างกลมเรียบเนียน เมล็ดเป็นสีดำ จำนวนเมล็ดต่อ 1 ฝัก 100-300 เมล็ด

ลักษณะอื่น ๆ

-

ลักษณะเด่นพิเศษ

ลักษณะดอกสีแดง มีลายคล้ายร่างแห ตรงกลางของกลีบมีแฉกสีขาวยาวเป็นริ้ว จำนวนวันแทงช่อดอกหลังการปลูก 28 วัน

ลักษณะดอกของวานสีทศพันธุ์วารี 06